

MAATALOUDEN TALOUDELLISEN
TUTKIMUSLAITOKSEN
TIEDONANTOJA N:o 61

---

*THE AGRICULTURAL ECONOMICS
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS No. 61*

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1979

LAURI KETTUNEN

HELSINKI 1980

MAATALOUDEN TALOUDELLISEN
TUTKIMUSLAITOKSEN
TIEDONANTOJA N:o 61

THE AGRICULTURAL ECONOMICS
RESEARCH INSTITUTE
RESEARCH REPORTS, No. 61

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1979

Lauri Kettunen

Helsinki 1980

ISBN 951-9199-58-6

VAPK/monistus 1980

ESIPUHE

Suomen maataloutta koskeva katsaus on laadittu edellisen vuoden julkaisun tapaan. Siihen on koottu lyhyesti tärkeimmät tiedot maatalouden kehityksestä vuonna 1979. Useat tilastot ovat näin vuoden alussa vielä hyvin ennakkollisia, mikä lukijan on syytä aina ottaa huomioon. Tähän julkaisuun on koottu myös joukko tärkeimpiä maatalouspoliittisia lakeja. Valikoma ei suinkaan ole täydellinen, mutta se antaa kuvan maatalouspolitiikkamme painopisteistä.

Kiitän Lulu Siltasta, Eeva Juvosta, Merja Männistä, jotka ovat auttaneet monin tavoin tämän julkaisun toimittamisessa.

Helsinki, 15 tammikuuta, 1980

Lauri Kettunen

SUOMEN MAATALOUS 1979

1. Taloudellinen kehitys

Suomen kansantalouden kasvu oli vuonna 1979 ennakkoarvioiden mukaan 7 % eli siis huomattavasti korkeampi kuin OECD-maiden keskimääräinen kasvu 2.5 %. Lisäksi on merkillepantavaa, että tämä kasvu tapahtui varsin tasapainoisesti: inflaatio oli 7.7 % eli prosenttiyksikön alempi kuin OECD-maissa keskimäärin ja maksetase oli tasapainossa. Ainoastaan työttömyysaste, 6.2 %, oli selvästi korkeampi kuin mihin aikaisempina nopean taloudellisen kasvun vuosina on totuttu.

Voimakas elpyminen 4-5 vuotta kestäneestä taantumasta on ollut mahdollista mm. siitä syystä, että tuotantokapasiteetin käyttöaste oli vielä edellisenä vuonna arvioiden mukaan noin 88 % sekä työttömyysaste 7.5 %. Vuoden 1979 lopulla alkoi kuitenkin näkyä merkkejä tuotantokapeikoista. Eräillä aloilla oli mm. lievää työvoimapulaa.

Julkinen valta on yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa saanut aikaan taloudellisen kasvun voimistumisen. Yksityisen sektorin tulorahoitusta on lisätty ja yritysten kustannuspainetta on alennettu. Yritysten ulkomainen kilpailukyky on parantunut, minkä seurausta on ilmeisesti ulkomaankaupan voimakas kasvu. Viennin arvo nousi edellisvuodesta 25 %, jossa on määrällistä lisäystä 9 %. Viennin kasvu onkin pitänyt yllä taloudellista kasvua. Taloudelliseen elpymiseen oleellisesti kuuluvana ilmiönä on myös todettavissa tuonnin voimakas kasvu, mutta kauppataase oli vuonna 1979 suurin piirtein tasapainossa.

Poikkeuksellisena toimenpiteenä Suomen kansantaloudessa on pidettävä markan ulkoisen arvon nostamista noin 2 %:lla syyskuun 21. päivänä. Tätä ennen on Suomen marka devalvoitu useaan kertaan. Revalvointi kuvastanee talouspoliitikkojemme käsitystä siitä, että inflaatiokehitystä on mahdollista säädellä kohtaisin talouspoliittisin toimenpitein.

Rahamarkkinat olivat koko vuoden 1979 varsin kevyet, sillä investointitoiminta on elpynyt suhteellisen hitaasti. Toisaalta myös maksutaseen ylijäämäisyys vuonna 1978 ja vuoden 1979 alkupuolella on ollut syynä rahamarkkinoiden keveyteen.

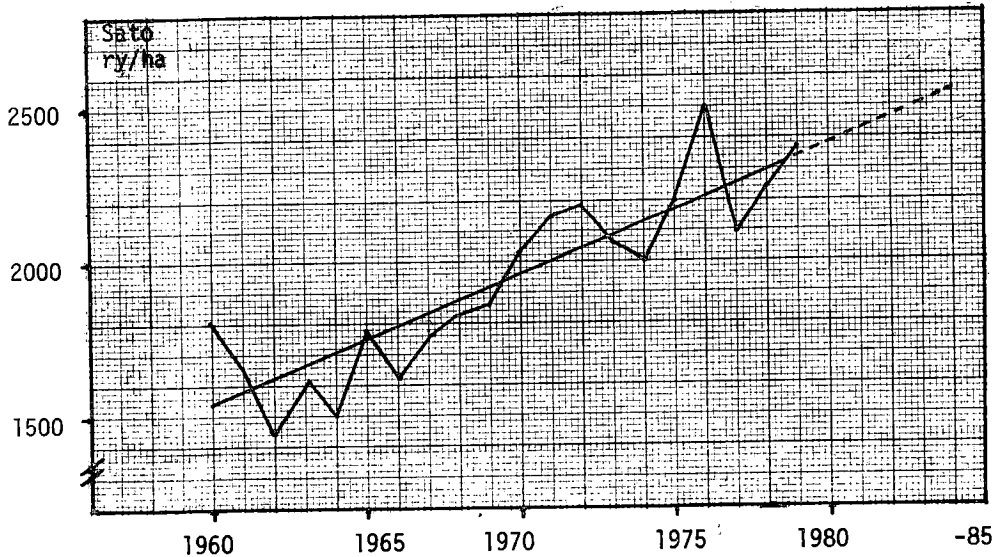
Maatalouden lähtötilanne vuodelle 1979 oli keskinkertainen. Vuoden 1978 sato oli kokonaisuudessaan lähes normaali, mutta leipäviljasato oli jäänyt hyvin pieneksi ja huonolaatuiseksi. Viljelijäväestön kannalta oli kuitenkin metsäteollisuuden viennin elpyminen merkittävä. Kantohintojen arvioidaan nousseen vuonna 1979 noin 10 % sekä markkinahakkuiden ja metsätalouden tuotannon noin 30 %. Viljelijäväestön sivuansiot nousivat siis vuonna 1979 ilmeisesti tuntuvasti.

I Tuotanto, maataloustulo ja hinnat

2. Kasvinviljelytuotanto

Vuoden 1979 sato oli keskimäärin normaali, joskin tuotteittain hyvin vaihteleva. Leipäviljasato oli jälleen huono hehtaarisatojen jäädessä 13-28 % alle normaalin. Kun vielä leipäviljan kylvöalat olivat selvästi alle tavoitteen, ei tuotanto riitä kotimaiseen kulutukseen, vaan leipäviljaa on tuotava satovuonna 1979/80 noin 275 milj. kg. Sekä vehnän että rukiin omavaraisuus on noin 50 %. Syytä leipäviljasadon heikkouteen oli ilmeisesti alkukesän kuivuus viljanviljelyalueilla.

Rehuviljan sato oli sen sijaan normaali, kauran osalta jopa selvästi normiennusteita korkeampi. Peltoheinän sato oli myös määrällisesti lähes normaali, mutta heinäkuun runsaiden sateiden

Kuvio 1. Kokonaissato ilman olkia, ry/ha vuosina 1960-79.

Taulukko 1. Tärkeimpien viljelykasvien sato vuosina 1978 ja 1979.

	1978			1979		
	Viljelyala 1 000 ha	Sato 100 kg/ha	Yht. milj. kg	Viljelyala 1 000 ha	Sato 100 kg/ha	Yht. milj. kg
Syysvehnä	19.7	18.8	37.0	10.9	22.4	24.4
Kevätvehnä	95.9	21.2	203.6	88.2	20.9	184.0
Ruis	38.2	19.4	74.3	36.9	20.9	77.2
Ohra	608.9	25.7	1565.1	633.1	26.1	1649.9
Kaura	446.4	24.2	1081.5	451.1	28.4	1282.6
Peruna	44.3	168.3	745.7	42.7	157.9	674.1
Sokerijuurikas	30.5	236.2	725.3	33.2	210.7	700.0
Peltoheinä	467.8	38.1	1783.2	471.3	39.6	1864.4
Säilörehu	220.3	176.6	3891.2	225.7	189.0	4265.7
Muut kasvit	106.4			103.3		
Yht.	2078.4	2254 ¹⁾	4643.5 ²⁾	2096.4	2379 ¹⁾	4918.5 ²⁾
Laidun	223.4			217.2		
Kesänto	100.8			87.9		
Pellonvaraus	120.0			110.1		
Muu maa	70.6			77.4		

1) ry/ha
2) Milj. ry, ilman olkia

takia vain 34 % siitä on arvioiden mukaan laadullisesti moitteetonta. Säilörehun tuotannolle olosuhteet olivat varsin hyvät, mikä osittain kompensoi heinäsadon menetystä.

Ohra, kaura, peltoheinä ja säilörehu muodostavat noin 85 % viljelyalasta. Niiden sadosta riippuu siis koko maatalouden keskimääräinen sato. Kuten kuvioista 1 näkyy satotason kasvu on ollut

varsin lineaarinen, joskin viime vuosina satovaihtelut ovat olleet suuret. Keskimääräinen rehuyksikkösato kasvaa edelleen noin 1.8 % vuodessa. Eräänä merkittävänä syynä tähän kasvuun on ollut heinäalan vähentyminen ohran ja kauran kustannuksella, jolloin on siirrytty ry-arvoiltaan korkeampiin kasveihin. Heinän ry-sato on noin 2000 ry/ha (ry-kerroin 0.48) ohran sadon noustessa lähes 2700 ry/ha.

Koko sato oli vuonna 1979 ilman olkia 4918.5 milj. ry. ja olkien kanssa 5988.8 milj. ry. Vastaavat luvut vuonna 1978 olivat 4643.5 ja 5623.8 milj. ry. Sadon lisäys (ilman olkia) oli siis 5.9 %, josta viljellyn peltoalan kasvun osuus oli 1.8 %. Huonojen vuosien takia leipäviljan markkinoille tulleet määrät ovat parina viime vuonna olleet hyvin pieniä. Vehnästä onkin huomattava osa ollut laadultaan vain rehuviljaksi kelpaavaa (taulukko 2). Rehuviljaa on sen sijaan ollut riittävästi, jopa vientiin saakka.

Taulukko 2. Markkinoille tulleet viljamäärät vuosina 1976-79, milj. kg.

	1976	1977	1978	1979	Muutos % 78/79
Ruis	96	94	57	59	3
Vehnä	469	341	97	103	6
Rehuevoheinä	66	136	113	55	- 51
Ohra	483	723	615	575	- 6
Kaura	365	374	261	288	10

Leipäviljan viljelyala on pudonnut vuoden 1976 285 000 ha:sta 136 000 ha:iin vuonna 1979, mikä on täysin riittämätön kotimaiseen kulutukseen. Ruista tulisi olla vuosittain noin 50 000 ha ja vehnää noin 140 000 ha, jotta normaaleissa olosuhteissa pysyttäisiin omavaraisina. Lähivuosina tuotantoala voisi olla suurempikin, koska varastoja tulisi kasvattaa ja koska vehnän vientikin on mahdollista tuotantokattojen puitteissa. Kehitysapuun tarvitaan myös hieman viljaa. Ennusteiden mukaan ensi vuoden leipävilja-ala näyttääkin nousevan jo noin 180 000-190 000 ha:iin.

3. Kotieläintuotanto

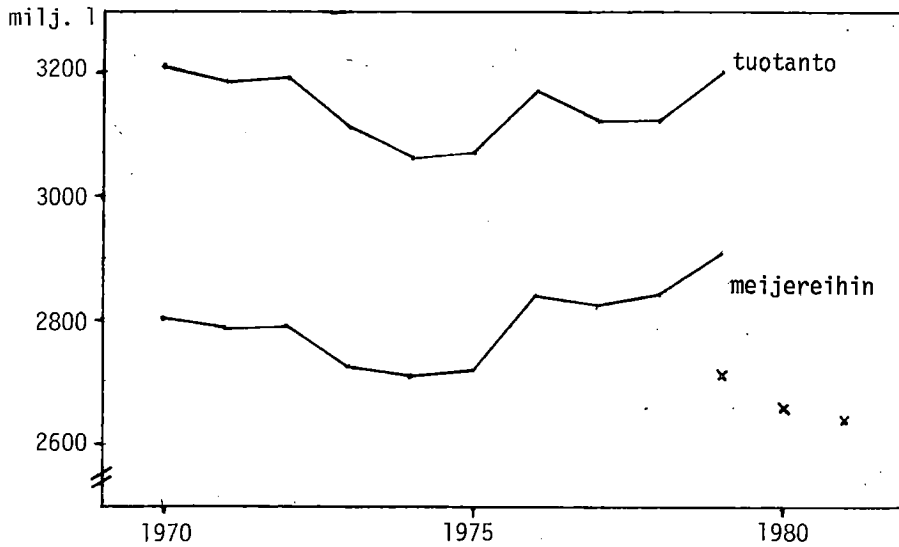
Lehmien lukumäärä on vuosittain alentunut noin 10 000:lla eli 1.4 %. Koska lehmien keskituotokset nousevat, maidon kokonais-tuotanto on pysynyt lähes ennallaan. Vuonna 1979 meijereiden vastaanottama maitomäärä nousi noin 2 %. Tämä nousu oli prob-lemaattinen siinä mielessä, että maataloustulolain mukainen tuo-tantokatto oli vuonna 1979 maidon osalta 2710 milj. l, joka siis ylitettiin noin 180 milj. litralla. Keskituotoksen mukaan laskien maassa oli siis 40 000 - 42 000 lehmää liikaa. Tuotan-non ennustetaan edelleenkin pikemminkin lievästi kasvavan kuin pienenevän, vaikka vuonna 1980 tuotantokatto alenee 45 milj. lit-ralla.

Taulukko 3. Kotieläintuotanto vuosina 1976-79.

	1976	1977	1978	1979	Muutos % 78/79
Maito, milj. l	3176	3130	3125	3160	1
Naudanliha, milj. kg	114	106	106	110	4
Sianliha, "	136	140	154	165	7
Kananmunat "	86	85	76	76	0
Siipikarjanliha "	12	13	12	13	8
Muu liha "	2	2	2	2	0

Lypsylehmien lukumäärän aletessa pienenee myös naudanlihantuotantoon käytettävissä olevien teuraseläinten lukumäärä. Keski-teuraspainot nousevat kuitenkin, joten naudanlihantuotanto säilyy suurin piirtein vakiona. Vuosittaisia vaihteluja esiintyy kuitenkin, ja siten on selitettävissä tuotannon kasvu vuonna 1979 noin 4 %:lla.

Sianlihantuotannon kasvu on sen sijaan jatkunut useita vuosia suotuisan kulutuskehityksen takia. Tosin parina viime vuonna tuotanto on selvästi ylittänyt kulutuksen (vrt. taulukko 4),

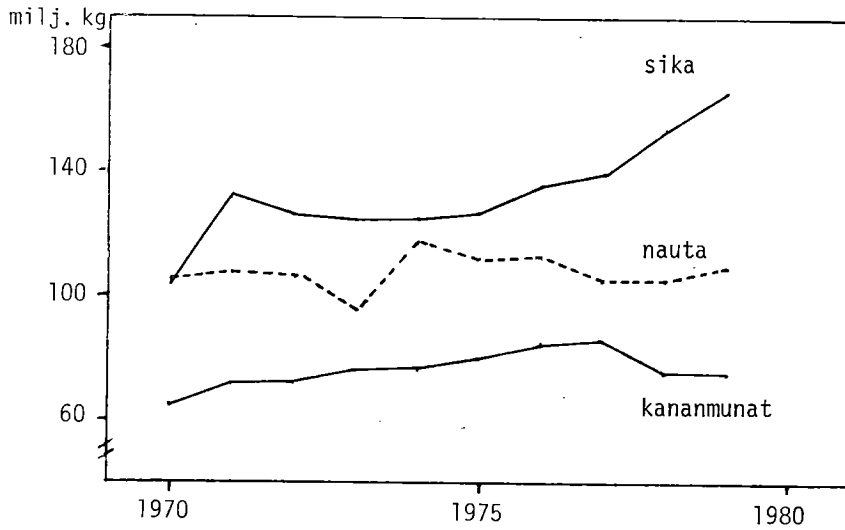
Kuvio 2. Maidontuotanto ja meijereiden vastaanottamat maitomäärät vuosina 1970-79. Tuotantokatot vuosille 1979-81 on merkitty rastilla (x).

joten sianlihaa on jouduttu viemään huomattavia määriä ulkomaille (17.6 milj. kg vuonna 1978 ja 26 milj. kg vuonna 1979). Vienti ylittikin selvästi lain mukaisen vientikaton 14 milj. kg vuonna 1979.

Kananmunien tuotanto aleni huomattavasti vuonna 1978 eli 76 milj. kg:aan, jolla tasolla se oli myös vuonna 1979. Vienti (21 milj. kg) ylitti kuitenkin vielä selvästi vientikaton 15 milj. kg vuonna 1979.

Taulukko 4. Maataloustuotannon omavaraisuus vuosina 1976-79, %.

	1976	1977	1978	1979
Maito	127	128	126	128
Naudanliha	101	99	101	102
Sianliha	111	109	117	120
Kananmunat	167	166	141	134
Vehnä	155	135	42	27
Ruis	133	96	53	62

Kuvio 3. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tuotanto vuosina 1970-79.

Siipikarjanlihan tuotanto on viime vuosina pysynyt lähes ennallaan. Suomalainen kuluttaja ei ole siis vielä oppinut kulluttamaan broileria, vaikka aikaisemmin ennustettiin sen kulutuksen kasvavan varsin nopeasti.

Kotieläintuotannon näkymät vuodelle 1980 ovat suotuisat. Vuoden 1979 rehusato oli runsas, joten tuotannon lisääntyminen on hyvin todennäköinen. Ongelman muodostaakin maidontuotannon lievä kasvu, elleivät uudet tuotannonrajoitustoimet (ks. jäljempänä) käänneä sitä laskuun. Kuten edellä on mainittu, maidon tuotantokatto edellyttäisi maidontuotannon alenemista noin 200 milj. litralla. Sianlihan tuotantokatot on myös ylitetty, mutta tuotannon ennustetaan kasvavan edelleen noin 8 milj. kg. Ylituotanto-ongelma ei kuitenkaan juuri pahene, sillä kulutus kasvaa lähes yhtä paljon. Kananmunien tuotanto säilynee sen sijaan lähes nykyisellä tasolla tai kasvaa vain pari prosenttia.

4. Maataloustuloratkaisut

Maataloustulolain mukaan tavoitehintoja on tarkistettava 2 kertaa vuodessa: maaliskuun ja syyskuun alussa. Kevään tarkistus koskee sekä kustannusten nousun kompensointia että maataloustuloa, kun sen sijaan syksyllä kompensoidaan vain kustannusten nousu.

4.1. Kevään ratkaisu

Vuoden ensimmäinen hintaratkaisu tehtiin itse asiassa jo vuoden 1978 joulukuussa ja uudet hinnat tulivat lihan osalta voimaan jo tammikuussa. Syynä tuloratkaisun aientamiseen oli pyrkimys saada aikaan kaikkia työmarkkinoita koskeva ratkaisu, joka samalla tukisi julkisen vallan harjoittamaa koko kansantalouden elvyttämispoliittikkaa.

Kustannuslaskelma tulee lain mukaan tehdä 3 edellisen kalenterivuoden keskimääräisten määrien ja tammikuun hintatason mukaan. Tällä kertaa se jouduttiin kuitenkin laatimaan joulukuun hintojen mukaan ratkaisun ajoituksen takia. Aikaisempien lakien mukaan oli mahdollista ottaa huomioon tiedossa olevat hintojen korotukset, mutta nykyinen laki ei anna tähän mahdollisuutta, koska kustannuksia tarkistetaan 2 kertaa vuodessa. Hintojen nousun hidastuttua ongelma ei muutoinkaan ole niin vaikea kuin aikaisemmin. — Kustannuslaskelma oli taulukon 5 mukainen.

Neuvottelun ensivaiheessa lasketaan myös tuottajahintatason poikkeama tavoitehinnasta, mikä otetaan huomioon ratkaisussa. Edellisellä kerralla ylitys oli 117.6 milj. mk, joka siis silloin vähennettiin korotuksesta ja palautettiin nyt takaisin kokonaislaskelmaan korottavana tekijänä. Tällä kertaa tuottajahinnat jäivät 24.4 milj. mk alle tavoitehintatason, joten sillä määrällä tuli nyt korottaa hintoja seuraavaksi kaudeksi.

Taulukko 5. Kevään 1979 maataloustuloratkaisun kustannuslaskelma.

	Syksy 1978 taso milj. mk	Kevään 1979 taso milj. mk
Tuotto		
Tavoitehintatuotteet	8137.7	8137.7
Muut tuotteet	658.9	692.0
Jälkitilit	199.2	199.2
Hintapoliittinen tuki	919.2	919.2
Yht.	9915.0	9948.1
Palautus tavoitehintoihin	117.6	
Tuotto yhteensä	10032.6	9948.1
Kustannukset	6020.7	6144.3
Maataloustulo	4011.9	3803.8
Muutos perustasoon		- 208.1

Kustannusten kompensointi on lähes automaattinen toimenpide, joka ei aiheuta suuria erimielisyyksiä. Maataloustulon eli viljelijän omalle työlle ja pääomalle tulevan korvauksen nostamisesta sen sijaan neuvotellaan tuottajajärjestöjen ja valtion välillä ja luonnollista on, että vaatimukset ja tarjoukset poikkeavat toisistaan.

MTK:n vaatimus lähti 10-20 ha:n tilamallin pohjalta tavoitteena saada tämän suuruisen tilan viljelijälle 30-40 pennin korotus tuntipalkkaan eli saman kuin mihin oltiin päätyvässä muissa tuloratkaisuissa. Se olisi merkinnyt 499.6 milj. mk:n suuruista kokonaiskorotusta, josta 270 milj. mk olisi ollut tulon lisäystä. Kun palkkaratkaisu nousi alkuperäistä suuremmaksi, nosti MTK vaatimuksen 563 milj. mk:aan. Neuvottelujen lopputuloksena oli kuitenkin 454 milj. mk:n kokonaiskorotus. Se muodostui seuraavasti:

	milj. mk
Maataloustulon muutos laskelman mukaan	208.1
Tavoitehintojen alitus	24.4
Maataloustulon korotus	<u>221.5</u>
	454.0

Kokonaiskorotuksesta ohjattiin 294.3 milj. mk tavoitehintoihin ja 159.7 milj. mk välittömään hintapoliittiseen tukeen. Tavoitehinnat nousivat 3.6 % ja korotus jakaantui kaikille tuotteille suhteellisesti suurimman korotuksen mennessä leipäviljalle (taulukko 6).

Maidon osalta siirryttiin syksyllä 1978 kaksihintajärjestelmään siten, että tavoitehintana on 24 000 maitolitran saakka 2 p/l korkeampi kuin tilan maitotuotoksen noustessa sen yli. Kevään 1979 ratkaisun yhteydessä tämä sovittiin toteutettavaksi niin, että valtion maksama maidon lisähinta on 17 p/l 24 000 litraan saakka ja sen ylimenevältä osalta 15 p/l eli keskimäärin 16.0 p/l vuositasolla.

Taulukko 6. Tavoitehinnat vuosina 1978 ja 1979.

		1.5.1978	1.9.1978	1.2.1979	1.9.1979
Ruis ¹⁾	p/kg	97.85	104.85	114.85	124.85
Vehnä ¹⁾	"	90.00	96.00	106.00	114.00
Rehuohra ¹⁾	"	76.09	78.59	83.59	83.59
Rehukaura ¹⁾	"	69.89	72.39	77.39	77.39
Maito ²⁾	p/l	126.20	130.90	134.60	134.60
Naudanliha ⁴⁾	p/kg	13.65	14.05	14.40 ³⁾	14.90
Sianliha	"	9.11	9.36	9.66 ³⁾	9.66
Kananmunat	"	5.52	5.87	6.17	6.30
Lampaanliha	"	15.94	16.54	17.04 ³⁾	17.54

1) Alkaen 1.8.

2) Maidon lisähinta 15 p/l ja 16.2 p/l 1.2.1979 alkaen

3) Alkaen 12.1.1979

4) Naudanlihan tuotantopalkkio 1.30 mk/kg teuraspainon ollessa yli 160 kg ja 1.9.1979 alkaen 2.00 mk/kg teuraspainon ollessa yli 210 kg.

4.2. Syksyn ratkaisu

Syksyn ratkaisun yhteydessä on kysymys vain kustannusten nousun kompensoinnista. Kokonaislaskelma, jossa syksyllä ei oteta huomioon pääomakustannuksia, oli taulukon 7 mukainen.

Kustannusten nousu oli 221.1 milj. mk eli 3.6 %, mutta jälkitilien nousu 61.9 milj. mk alensi kokonaiskompensaation 159.2 milj. mk:aan. Kokonaistuottoon tuli siis 1.5 % suuruinen korotus.

Maidon ja sianlihan ylituotannon takia nämä tuotteet jäivät kokonaan vaille hinnankorotuksia, jotka osoitettiin naudon- ja lampanlihaan, kananmuniin, rukiiseen ja vehnään (taulukko 6). Tavoitehintoihin meni kokonaiskorotuksesta 99.4 milj. mk eli 1.2 %, hintapoliittiseen tukeen 41.3 milj. mk ja lomarahoihin 18.5 milj. mk.

Taulukko 7. Syksyn 1979 maataloustuloratkaisun kustannuslaskelma.

	Kevään 1979 taso milj. mk	Syksyn 1979 taso milj. mk
Tuotto		
Tavoitehintatuotteet	8598.2	8598.2
Muut tuotteet	718.0	718.0
Jälkitilit	200.3	262.2
Hintapoliittinen tuki	<u>1074.9</u>	<u>1074.9</u>
Yht.	10591.4	10653.3
Kustannukset		
Maataloustulo	<u>6206.7</u>	<u>6427.8</u>
Muutos perustasoon	4384.7	4225.5
		- 159.2

5. Tulokehitys

Maataloustuloratkaisujen mukainen laskennallinen maataloustulon korotus vuonna 1979 oli 221.5 milj. mk eli 5.5 %. Muut maataloustuloon kohdistuvat palautukset ovat vain korjauksia sille maataloustulon tasolle, jota hintajärjestelmässä seurataan. Koska tulo- ja tuotantoratkaisun pohjana on kiinteämääräinen laskentakehikko, ei todellinen maataloustulon kehitys ole välttämättä sama kuin mihin ratkaisulla pyritään, vaan se riippuu tuotannon ja tuotantopanosten määrästä ja hinnoista.

Vuositasolla tuottajahinnat nousivat 5.9 % vuonna 1979. Tuotantopanosten hinnat nousivat keskimäärin 6.5 % vuonna 1979. Kone- ja kalusto- sekä rakennuskustannusindeksit nousivat selvästi keskimäärää enemmän eli noin 10 %, kun sen sijaan tarvikkeiden hintojen nousu jäi 3 %:iin. Merkittävää on, että lannoitteiden hintojen nousu oli vain 2.6 %, vaikka energian hinta onkin noussut voimakkaasti. Odotettavissa lieneekin huomattavia hinnan korotuksia lannoitteisiin vuonna 1980.

Tuotantomääristä voidaan aluksi todeta, että kauppaan tulleen viljan määrä laski noin 5 %. Sen sijaan kotieläintuotanto nousi lähes kauttaaltaan. Koko tuotannon volyymin nousu oli kuitenkin vain 1.5 %.

Tuotantopanosten käyttö nousi myös. Lannoitteiden myynti lisääntyi 3 % ja väkirehujen ostot peräti 21 %. Muiden tuotantopanosten käytön muutokset olivat varsin pieniä ja voidaan arvioida, että kustannusten volyyymi nousi noin 7.7 %. Tältä osin laskelma on vielä kaikkein ennakkollisin.

Maataloustulo näyttää jäävän vuonna 1979 edellisvuotta pienemmäksi, joskin laskelma on ennakkollinen ja mahdolliset virheet kasaantuvat juuri jäännöserään eli maataloustuloon. Vaikka kotieläintuotanto onkin kasvanut, jää tuotannon lisäys varsin vähäiseksi viljan markkinoille tulleiden määrien alenemisen vuoksi. Kustannusten volyymin nousu oli suhteellisesti suurempi ja kun kustannusten hintakehityskin oli nopeampi kuin tuottajahintojen nousu, oli siitä seurauksena maataloustulon aleneminen.

Taulukko 8. Maataloustulon kehitys vuosina 1975-79.

	Kokonais- tuotto milj. mk	Kustan- nukset milj. mk	Maataloustulo	
			milj. mk	indeksi
1975	7476.4	4576.4	2900.0	100.0
1976	8726.7	5233.0	3493.7	120.5
1977	9465.6	5554.2	3911.4	134.9
1978	9614.1	6419.0	3195.1	110.2
1979	10345.7	7266.6	3079.1	106.2

On syytä todeta, että maataloustulolaki ei ole varsinaisesti syynä huonoon tulokehitykseen. Maataloustulolain mukaisesti kiintein määrin laskettu maataloustulo olisi noussut 6 %. Huonoon tulokehitykseen on syynä huonot sadot parina edellisessä vuonna ja tuotantopanosten käytön lisäys. Ennen kaikkea hyvin nopeasti lisääntynyt ostorehujen käyttö (kasvu noin 300 milj. mk) on alentanut tuloja. Erikoistuminen on eräänä syynä ostorehujen käytön kasvuun, mutta silti kehitys on sen laatuinen, että sitä on syytä tutkia tarkemmin.

II Maatalouspolitiikkaa

6. Tuotannon rajoitus- ja ohjaustoimet

Kuten taulukosta 4 käy ilmi, maataloustuotanto ylittää selvästi kotimaisen kulutuksen. Varsinkin maidon ylituotanto on huomattavan suuri ja myös pysyvää. Kun vienti on ajoittain ollut vaikeaa ja aiheuttaa valtiontaloudelle rasitteen, on tuotannon kasvua pyritty rajoittamaan monin keinoin. Ennusteet ovat tähän saakka osoittaneet, että ilman rajoitustoimia ylituotantotilanne vain pahenee. Energian hinnannousu on kuitenkin saanut epäilemään, voiko tuotanto enää kasvaa, koska on pelättävissä, että lannoitteiden käyttö alenee. Toistaiseksi ei kuitenkaan vielä ole tehty mitään muutoksia vallitsevaan tuotannonrajoitustoimintaan.

6.1. Pellonvaraus ja metsitys

Pellonvaraus aloitettiin vuonna 1969 maitotaloustuotteiden viennin vaikeuduttua Englannin liittyessä EEC:hen. Järjestelmän puitteissa viljelijä, joka luopuu koko tilansa viljelystä, saa hehtaaria kohti lasketun korvauksen, joka oli 1.5. 1979 alkaen 330 mk/ha 1-14 hehtaarilta, 265 mk/ha 14-21 hehtaarilata ja 200 mk yli 21 hehtaarilta ja yhteisöille 200 mk/ha. Sopimukset on tehty 3 vuodeksi ja niitä on ollut mahdollista uusida edelleen 3 vuodeksi. Uusia sopimuksia ei ole enää ollut mahdollista tehdä vuoden 1974 jälkeen. Vuonna 1979 säädettiin, että sopimuksia voi jatkaa yhdellä 3-vuotiskaudella.

Pellonvarausjärjestelmään kuuluu, että pellot on pidettävä tuotantokunnossa niin, että ne on mahdollista ottaa heti käyttöön. Huonosti tuotantoon sopivat pellot on kuitenkin ollut mahdollista metsittää, mistä on saanut erilliskorvauksen. Sen suuruus oli 1320 mk/ha vuonna 1979, jos alle puolet tilan pelloista metsitetään ja 1980 mk/ha, jos yli puolet tilan pelloista metsitetään (laki 421/77).

Peltojen paketointi kasvoi vuoteen 1973 saakka, jolloin yhteensä 232 000 ha peltoa oli järjestelmän puitteissa poissa tuotannosta. Varsinkin Pohjois-Suomessa se saavutti laajat mittasuhteet. Eräin paikoin 1/4 tiloista jäi kylmilleen. Saman aikaisesti koko maaseutu koki suuren murroksen väestön siirtyessä Etelä-Suomeen tai Ruotsiin. Osa pelloista on sen jälkeen palautunut tuotantoon, mutta osa jäänee pysyvästi viljelemättä. Vuonna 1979 oli paketoituja peltoja 110 000 ha ja metsitettyjä 25 600 ha.

6.2. Kesannointi

Pellonvarausjärjestelmällä on ollut monia yhteiskuntapoliittisia haittoja. Väestörakenne on maaseudulla pahoin vinoutunut ja väestön väheneminen on yleensä hidastanut maaseudun kehittymistä. Maatalouden rekennepolitiikan hoito on vaikeutunut, koska lisämaan saanti on ollut vaikeaa. Näiden seikkojen takia järjestelmästä on haluttu luopua. Kun kuitenkin tuotantopotentiaalia on haluttu supistaa, otettiin uutena tuotannon rajoittamistoimena käyttöön peltojen kesannointi vuonna 1976. Vähintään 1/3 pinta-alasta ja 2 ha on kesannoitava korvauksen saamiseksi, jonka suuruus oli vuonna 1979 650-500 mk/ha (laki 211/79).

Viljelty peltoala on alentunut vuoden 1968 2.67 milj. ha:sta 2.31 milj. ha:iin vuonna 1979 (vrt. taulukko 9). Peltoala on kokonaisuudessaan hieman pienentynyt, pellonvaraus, metsitys ja kesannointi ovat toisaalta alentaneet viljeltyä peltoalaa. Sen lisäksi on muutoin jäänyt peltoa pois tuotannosta noin 77 000 ha. Tuotantopotentiaali on siis supistunut lähes 10 % 1970-luvulla, joskin tuotantovaikutus ei ehkä olekaan ollut näin suuri, koska tuotannosta pois jäänyt pelto on ollut huonotuottoista. Pelto on maatalouden perustekijä, joten sen määrässä tapahtuvat muutokset vaikuttavat ratkaisevasti joskaan ei täysin maataloustuotannon määrään. Muilla jäljempänä käsiteltävillä toimenpiteillä on enemmänkin tuotannon rakenteen korjaamista kuin tuotannon supistamista koskeva vaikutus.

Taulukko 9. Peltoalan käyttö vuosina 1970-79, 1000. ha.

	Peltoa yht.	Pellon- varaus 31.12	josta metsi- tetty	Kesan- nointi	Viljelty ala
1968	2750.4			77.4	2668.7
1969	2669.0	85.1	1.0	52.5	2557.3
1970	2667.1	134.8	3.0	47.8	2526.4
1971	2667.8	163.6	6.5	52.9	2500.8
1972	2665.0	181.5	11.5	48.2	2415.5
1973	2658.9	203.1	16.0	50.3	2384.8
1974	2653.6	196.0	20.0	43.4	2403.4
1975	2641.3	182.2	22.0	48.6	2405.2
1976	2612.9	166.8	23.9	43.0	2420.9
1977	2616.2	159.3	24.7	90.5 ¹⁾	2334.7
1978	2602.9	144.0	25.7	100.8 ¹⁾	2311.5
1979	2589.0	135.7	25.6	87.9 ¹⁾	2313.6

¹⁾ josta kesannointijärjestelmän puitteissa 30 300 ha v. 1977, 38 500 ha v. 1978 ja 33 150 ha v. 1979.

Satotasoon vaikuttavia toimenpiteitä ei ole varsinaisesti käytetty, mutta ylituotannon markkinoinnin rahoittamiseksi on kerätty lannoiteveroa, jonka suuruus oli vuonna 1979 11 p/kg eli noin 10 % vähittäishinnasta. Lannoiteveroa voidaan myös käyttää keinona rajoittaa tuotantoa, joskin on vaikea arvioida sen vaikutusta.

6.3. Suurtuotannon rajoitus

Teollisuusmaisen maataloustuotannon estämiseksi on suurten kotieläinyksiköiden perustaminen tehty luvanvaraiseksi. Mikäli perustettavan tai uusittavan sikalan koko ylittää 300 sikapaikkaa ja kanalan koko 1000 kanapaikkaa, tarvitaan toiminnan aloittamiseen maatilahallituksen lupa (eräitä poikkeuksia lukuunottamatta) vuonna 1980. (996/79). Lisäksi tuli voimaan syyskuun alusta 1979 asetus, jonka

mukaan myös 30 lehmän navetan tai 120 nautayksikön lihakarjayksikön perustamiseen tarvitaan lupa. Vuoden 1980 alusta alkaen tämä määräys sisältyy uuteen lakiin, johon on koottu kaikki edellä mainitut rajoitustoimet.

Suurilta sianlihan ja kananmunien tuotantoyksyksiltä kannetaan vuosina 1979-81 erityistä porrastettua markkinoimismaksua, josta on säädetty vuonna 1978 annetussa laissa (1038/78).

6.4. Tuotantokatot

Vuoden 1977 maataloustulolakiin liittyvät tuotantokatot koskevat koko maataloutta. Ne määritellään seuraavasti:

	1979	1980	1981
Maidon markkinoitu määrä, milj. l	2710	2675	2660
Sianlihan vientimäärä, milj. kg	14	13	12
Kananmunien " "	15	12	10
Vehnän " "	105	100	95
Rehuviljan " "	210	200	195

Mikäli tuotemäärät ylittävät nämä määrät, maatalous vastaa ylittävän osan vientikustannuksista. Viljan osalta otetaan huomioon myös valtion viljavaraston tasausvaraston määrien muutos.

Kotieläintuotanto ylitti selvästi tuotantokatot vuonna 1979 ja näin käynee myös vuonna 1980. Meijereiden vastaanottama maitomäärä on ollut noin 2 900 milj. litraa, sianlihan vienti noin 20 milj. kg ja kananmunien vienti noin 20 milj. kg. Kahtena viime vuonna leipäviljan sato on ollut niin huono, että ruista ja vehnää on tuotu huomattavat määrät. Tältä osin tuotantokatot on alitettu, ja kun tämä on voitu ottaa huomioon alentavana tekijänä maatalouden markkinointivastuuta määritettäessä, arvioitiin maatalouden markkinointimaksuksi vuodelle 1979 noin 150 milj. mk ja vuodelle 1980 noin 255 milj. mk.

Suurin osa markkinoimismaksuista on kannettu lannoiteverona, joka on 11 p/kg. Sen lisäksi sianlihasta on kannettu 20 p/kg ja maidosta 1 p/l suuruista markkinoimismaksua. Näiden on arvioitu tuottaneen 185 milj. mk vuonna 1979 eli 35 milj. mk yli tarpeen. Tämä erotus on otettu huomioon vuoden 1980 markkinointimaksua määrittäessä, joten maataloudelta olisi kerättävä 220 milj. mk vuonna 1980. Tämä toteutetaan entisillä markkinointimaksuilla.

Tehdyn sopimuksen mukaan tuotantokattoja tullaan tarkistamaan vuoden 1981 osalta.

6.5. Haudontarajoitukset

Kananmunien tuotantoa on parhaiten pystytty ohjaamaan haudontojen rajoituksilla. Vuoden 1979 osalta haudonnat rajoitettiin vuoden 1978 tasolle (Vn päätös 875/78). Kuten edellä todettiin, tuotanto on pysynyt myös vuoden 1978 tasolla.

6.6. Tuotannonmuutossopimukset

Maidon ylituotanto aiheuttaa eniten kustannuksia valtiolle. Sen tähden on maidontuotantoa pyritty ohjaamaan muihin tuotteisiin ns. tuotannonmuutossopimuksin. Sen on voinut tehdä viljelijä, joka on yli 55 vuotias. Tuotannonmuutos tarkoittaa luopumista maidontuotannosta koko tilan osalta. Tilalla on kuitenkin mahdollisuus tuottaa heinää jamuuta korsirehua lihakarjaa varten, jota saa olla enintään puoli eläinyksikköä kutakin tilan täyttä peltohehtaaria kohti. Muutoksesta maksettava korvaus määräytyy aikaisemman maatalouden tulojen mukaan. Sen arvioitiin olleen vuonna 1979 1200-1300 mk hehtaaria ja 2200-2300 mk lehmää kohti vuodessa.

Vuoden 1980 alussa tulee voimaan lain muutos, joka laajentaa tuotannonmuutossopimusten tekemistä. Maidontuotannosta luopuvalla tilalla on mahdollisuus jatkaa joko naudanlihantuotantoa

tai mitä tahansa kasvintuotantoa. Lihakarjaa saisi olla 1 nautayksikkö hehtaaria kohti ja lypsylehmiä saa pitää ns. itseuudistuvassa naudanlihan tuotannossa, mutta maitoa ei saa myydä tilan ulkopuolelle. Sopimukset tehdään 5 vuodeksi ja ne voidaan uusida paitsi silloin kun sopimus koskee vain luopumista kotieläintaloudesta. Ikärajoitusta ei sovelleta silloin, kun luopuminen koskee vain kotieläintaloutta. (laki 909/79).

Tuotannonmuutoksesta maksettavat korvaukset säilyvät ennallaan paitsi, että jos luopuminen koskee vain kotieläintuotantoa, korvaus on 20 % vuotuisten maitotalouden tulojen määrästä, jolloin korvauksen enimmäismäärä on noin 1200-1300 markkaa lehmää kohti vuodessa. Korvauksella on myös koko tilaa koskeva enimmäismäärä, joka oli 18 000 mk vuonna 1979.

6.7. Öljykasvien viljely

Kasviöljyjen tuotannon lisäämiselle on vielä hyvät mahdollisuudet, sillä omavaraisuutemme on ollut vain 20-30 %. Viljelyala on tosin hieman noussut ja se oli noin 32500 ha vuonna 1979. Eräiden lausuntojen mukaan öljykasveja voitaisiin viljellä jopa 100 000 hehtaarilla, jolloin kuitenkin jouduttaisiin viemään ulkomaille osa tuotannosta ja tuomaan vastaavasti tilalle elintarviketeollisuuden tarvitsemia lajikkeita. Näin suurella pinta-alan käytön muutoksella olisi melkoinen tuotantoa tasapainottava vaikutus.

Julkinen valta on tukenut öljykasvien tuotannon lisäämistä. Tavoitteena on, että viljelyala nousisi 50 000 ha:iin vuonna 1980.

7. Muuta lainsäädäntöä

Leipäviljan viljelyala on viime vuosina pudonnut alle omavaraisuustarpeen. Huonosta säästä johtuneet huonot viljelyolosuhteet ja siemenen puute ovat olleet osittaisena syynä tähän kehitykseen, mutta ilmeisesti myös leipäviljan tavoitehinnan jälkeenjääneisyys

on saanut aikaan siirtymisen rukiin ja vehnän viljelystä rehu-
viljaan. Jotta leipäviljaomavaraisuus nousisi yli 100 %:n,
maksettiin vuonna 1979 leipäviljan viljelystä tuotantopalkkioita,
jonka suuruus oli 150 mk/ha. Se käsitti sekä kevät- että syys-
viljat (594/79).

Maatalouden loma, johon ovat oikeuttettuja karjataloutta harjoit-
tavat viljelijät, piteni 12 vuorokauteen vuonna 1979. Sen lisäk-
si alalla 5 vuotta työskennelleet saavat 2 lomapäivää lisää (445/79).

Metsäverotusta uudistettiin vuonna 1979. Hankintatyöstä on uuden
lain mukaan 40 k-m³ verovapaata. Puolet metsätuloista, kuitenkin
enintään 5800 mk tilaa kohti, lasketaan ansiotuloksi, joka eril-
lisverotetaan ja josta saa tehdä työtulovähennyksen. Aikaisemmin
kaikki metsätulo oli yhteisverotettavaa pääomatuloa. Uuden lain
mukaan metsäverotus kevenee hieman.

Perintö- ja lahjaverotusta korjattiin toukokuun 1. päivästä 1979
alkaen. Veroasteikkoja lievennettiin 360 000 mk:aan asti ja
tilanpidon jatkajan osalta käytetään perintö- ja lahjaverotuksessa
verotuksen pohjana varallisuusveroarvoja (318/79).

Tuotannon tasapainottamistoimiin liittyy laki eräistä elintarvike-
rasvoista (1/79), joka tuli voimaan 1979. Se mahdollistaa voikas-
viöljyseoksen, josta Valio käyttää nimeä voimariini, valmistuksen.
Seoksessa on oltava maitorasvaa vähintään 70 mutta enintään 85
painoprosenttia rasvan kokonaismäärästä. Voimariini on tarkoitettu
kilpailemaan pöytämargariinin kanssa. Alustavat kokemukset ovat
olleet myönteisiä, sillä voimariini näyttää syrjäyttävän pelkästään
pöytämargariinia, mutta ei vaikuta mitenkään voin kulutukseen.
Tämä onkin juuri voimariinin tarkoitus. Voin vientitarve vähenee,
jos margariinia voidaan korvata voilla.

YHTEENVETO

Suomen taloudellinen tilanne on parantunut tuntuvasti. Taloudellinen kasvu on ollut nopeaa, inflaatio kohtuullinen ja ulkomaankauppa tasapainossa.

Maatalouden osalta kehitys ei ole ollut yhtä hyvä. Kahden edellisen vuoden huonot sadot ovat pudottaneet maataloustuloa jopa nimellisesti, ja reaalin aleneminen on ollut sitä nopeampaa. Vuoden 1979 sato oli normaali, minkä vaikutus näkyy varsinaisesti vasta vuonna 1980. Tosin leipäviljasato oli edelleen hyvin pieni, joten ruista ja vehnää on edelleen tuotava maahamme.

Kotieläintuotanto kasvoi hieman vuonna 1979. Maidontuotanto lisääntyi noin 1 %, naudanlihan tuotanto 4 % ja sianlihan tuotanto noin 7 %. Kun maatalouspolitiikan keskeisimpiä pyrkimyksiä on tuotannon rajoittaminen, oli tapahtunut kehitys tavoitteiden vastainen. Voimassa oleva maataloustulolaki sisältää ns. tuotantokatot, jotka määrittävät valtiovallan osuuden ylituotannon markkinointikustannuksista. Maidon, sianlihan ja kananmunien osalta tuotantokatot ylitettiin, minkä takia maatalouden osuus vientikustannuksista vuonna 1979 on arvioitu 150 milj. mk:ksi.

Tuotantokatot ovat muodostuneet vaikeimmaksi maatalouspoliittiseksi ongelmaksi. Mikäli tuotanto kasvaa ennusteiden mukaan, maatalouden markkinointimaksut nousevat vuonna 1980 255 milj. mk:ksi. Maatalouden tavoitteena onkin päästä eroon tuotantokatoista.

Tuotannon taapainottamistoimia pyritään tehostamaan vuonna 1980. Tuotannonmuutossopimusjärjestelmää on korjattu niin, että se on mahdollinen yhä useammalle ja siten toivotaan maidontuotannon alenevan. Pellonvarausjärjestelmää jatketaan edelleen siten, että vanhoja sopimuksia voidaan uusia. Kesannoimisen avulla pyritään saamaan peltoa tuotannosta noin 50 000 ha vuonna 1980.

Maatalouspolitiikan suunnittelussa on meneillään toimelias kausi. Vuonna 1979 asetettiin parlamentaarinen neuvottelukunta, jonka alaisena toimivat maatalouspoliittinen ja elintarvikkepoliittinen valiokunta. Lisäksi tuotanto- ja rakennepoliittisten toimikuntien tulisi saada työnsä valmiiksi heti vuoden 1980 alussa. Kaikkien näiden toimintaa vaikeuttaa se epävarmuus, joka liittyy yleensä taloudelliseen kehitykseen ja erityisesti energian hinnan nopeaan nousuun.

LAHTEITA:

Maataloustilastolliset kuukausikatsaukset. Maatilahallitus.

Tilastokatsauksia. Tilastokeskus.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tilastot.

Taloudellinen katsaus 1979. Valtiovarainministeriö, kansantalous-
osasto.

Suhdanne, syksy 1979. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos.

Helsinki 1979.

Suomen asetuskokoelma.

Liitetaulukko 1. Eräitä hintaindeksejä.

	Tukkuhinta- indeksi	Kuluttajahin- taindeksi	Maataloustuotteiden tuot- tajahintaindeksi
1970	100	100	100.0
1971	105	106	103.7
1972	114	114	115.0
1973	134	127	129.4
1974	167	150	150.2
1975	189	176	188.2
1976	211	201	213.6
1977	233	226	229.4
1978	245	243	242.5
1979	267	261	257.0

Liitetaulukko 2. Maatalouden tuotantopanosten hintaindeksi
alaindekseineen.

	Tuotantopanosten hintaindeksi	Tarvikehin- taindeksi	Kone- ja kalusto kustannusindeksi	Rakennuskus- tannusindeksi
1970	100.0	100.0	100.0	100.0
1971	107.9	103.6	109.2	109.2
1972	116.9	107.6	120.2	123.6
1973	135.6	122.2	133.4	155.5
1974	167.9	154.6	162.7	201.4
1975	215.9	188.4	208.3	230.2
1976	238.4	225.3	231.2	255.4
1977	273.6	267.3	258.1	281.4
1978	285.4	273.8	282.2	294.9
1979	304.0	282.6	311.8	324.0

Liitetaulukko 3. Eräitä lukuja maatalouden rakenteesta.

	Tilojen määrä 1000 kpl	Tilojen kes- kikoko, ha	Maatalouden työvoima 1000 henk.	%
1970			404	19.0
1971			374	17.6
1972	274.4	9.31	339	16.0
1973	265.9	9.54	304	14.0
1974	258.2	9.79	303	13.6
1975	248.7	10.05	277	12.5
1976	242.7	10.26	244	11.3
1977	237.7	10.43	223	10.6
1978			208	10.0
1979			198	9.3

Liitetaulukko 4. Eläinten lukumäärä kesäkuun laskennan mukaan.

	Lehmiä 1000 kpl	Keskituo- tos 1/lehmä	Sikoja 1000 kpl	Kanoja 1000 kpl
1970	889.1	3677	1002.4	4470.9
1971	849.3	3806	1129.3	5249.0
1972	836.5	3889	1045.7	5963.7
1973	823.6	3839	1139.3	5869.0
1974	818.5	3856	1048.9	5803.2
1975	773.2	3997	1036.1	5943.3
1976	763.1	4200	1053.9	6333.2
1977	751.6	4197	1143.3	6245.1
1978	742.0	4260	1244.7	6046.4
1979	730.1	4320	1288.7	6029.4

Liitetaulukko 5. Lannoitteiden myynti (kg/ha).

	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
1969-70	57.8	61.8	47.8
1970-71	61.4	65.0	50.5
1971-72	67.2	68.6	54.9
1972-73	68.5	69.8	56.4
1973-74	78.9	78.4	63.2
1974-75	85.8	78.5	65.1
1975-76	80.1	68.3	57.7
1976-77	64.2	56.3	48.5
1977-78	69.1	58.7	51.7
1978-79	77.0	63.9	57.2

